

Gender az angol és amerikai irodalomban és kultúrában

PhD program

A *Gender az angol és amerikai irodalomban és kultúrában* angol nyelvű PhD program célja a genderszemlélet rendszerszerű oktatása mind elméleti, mind módszertani tekintetben. Doktori programunk multidiszciplináris és komparatív; oktatási és kutatási terve a társadalmi nem fókuszán keresztül kíván sajátos szempontokat adni az irodalom és a kultúra tanulmányozásához. Egyfajta meta-paradigmát kínálunk, amely számos konkrét kutatásban alkalmazható, az irodalmi kánonok értelmezésétől a műfajkritikán és a korszakelemzéseken át az irodalom- és kultúraelméletek, valamint a történettudomány újfajta kérdésfeltevéséiig. Minthogy ez a paradigma és a hozzá kapcsolódó szemlélet, elmélet és fogalomtár – már az angol nyelv *lingua franca* voltából adódóan is – nemzetközi, a paradigma elsajátításával a genderszemléletet alkalmazó irodalom-, ill. kultúrakritikusnak nem kell terminológiai nehézségeket leküzdenie ahhoz, hogy publikációival bekapcsolódhasson a nemzetközi tudományos életbe. Ugyanakkor nemcsak az angol és amerikai irodalomra és kultúrára irányuló vizsgálódások genderszemponturnak elméleti és fogalmi keretének megismerését tűztük célul, de a más nyelvek irodalmának és más kultúráknak komparatív vizsgálatát is.

A program várható erényei között említendő

- (i) az irodalom és kultúra genderszemponturnak vizsgálata elméleti és fogalmi keretének oktatása és
- (ii) a rendszerszerű genderszemlélet közvetítése a hazai irodalom- és kultúratudomány felé, elősegítve annak megújulását és a nemzetközi tudományosságba való szorosabb bekapcsolódását.

A programban oktató tanárok a magyarországi gendertudomány prominens képviselői. A program vezetője Bollobás Enikő, akadémiai doktor, a genderszemléletű irodalom- és kultúrakritika egyik úttörője Magyarországon, monografikus jellegű tudományos könyvek szerzője. Kállay Géza egyetemi tanár a nyelv- és irodalomfilozófia jeles művelője, aki munkásságában sikerrel érvényesítette a gendertudományok sajátos megközelítéseit is. A középnemzedékbe tartozó részvevők – Bán Zsófia, Federmayer Éva, Friedrich Judit, Kállay G. Katalin, Velich Andrea, Zsadányi Edit – a hazai anglisztika és amerikanisztika jól ismert képviselői, számottevő publikációs teljesítménnyel a hátuk mögött. A fiatalabb nemzedék tagjai – Benczik Vera, Gács Anna, Hegyi Pál, Pikli Natália, Ruttikay Veronika, Sipos Balázs, Timár Andrea – hasonlóképp évtizedes publikációs tevékenységük és oktatói tapasztalatuk révén válhattak programunk alapító tagjaivá.

Mindannyian régóta oktatnak más doktori programokban, ahol genderszemléletű kurzusokat is tartanak. A társadalmi nem problematikájával kapcsolatos érdeklődésük szervesen nő ki szűkebb anglisztikai és amerikanisztikai kutatási területeikből: genderszemlélettől mentes irodalom- és kultúratudomány ma már elképzelhetetlen az angol és amerikai kultúraterületen.

A résztvevők oktatási tapasztalata és tudományos publikációs tevékenysége garantálja doktori programunk minőségét. Az oktatók tudományos kutatói és publikációs tevékenységének megfelelően alakítottuk ki az oktatási struktúrát, amennyiben az egyes oktatott tárgyak mögött nemcsak a megfelelő tárgykör korábbi oktatása áll, de az oktatóknak a szóban forgó tárgykörben szerzett tudományos tapasztalata, korábbi kiadványaik (tanulmányaik és könyveik) sora is.

Témahirdetéseink pontosan lefedik a tantermi, szakmai kurzusblokkok tematikáját. A témakiírások arányosan oszlanak el a hat blokk között, amennyiben 2–3 téma esik egy-egy blokkra. Ajánlott disszertációs témáink között egyaránt található elméleti és szövegfókuszú; angol, ill. posztkoloniális és amerikai, ill. kanadai; irodalmi és kulturális, ill. történelmi tárgyú. Témakiírásaink és oktatott tárgyaink kölcsönösen megfelelnek egymásnak.

Programunkban a következő témahirdetések szerepelnek:

1. GENDER–ELMÉLETEK – TÖRTÉNETI MEGKÖZELÍTÉSBEN

Rassz/etnicitás, osztály és gender reprezentációi az amerikai irodalomban (Federmayer Éva)

Feminista és gender–elméletek az irodalomelemzésben (Friedrich Judit)

2. A GENDERSZEMPONTÚ IRODALOM– ÉS KULTÚRAKRITIKA TÉMAKÖREI

Gender és vizuális művészetek (Bán Zsófia)

Testi és narratív alanyiség az irodalomban és a kultúrában (Bollobás Enikő)

3. GENDER ÉS SZEXUALITÁS A BRIT ÉS (POSZTKOLONIÁLIS) ANGOL NYELVŰ IRODALMAKBAN

Gender–reprezentáció a modern angol nyelvű irodalmakban (Friedrich Judit)

Gender–kérdések a kortárs angol drámában (Pikli Natália)

A 18–19. századi gótikus irodalom genderszemponú olvasatai (Ruttkay Veronika)

4. GENDER ÉS SZEXUALITÁS AZ AMERIKAI IRODALOMBAN

Nőírók komparatív megközelítésben (Bollobás Enikő)

Határátlépések az amerikai irodalomban (Bollobás Enikő)

Rassz/etnicitás, osztály és gender reprezentációi az amerikai irodalomban (Federmayer Éva)

Afroamerikai irodalom (Federmayer Éva)

Gender és szexualitás a modern kanadai irodalomban (Benczik Vera)

5. GENDER ÉS REPRESENTÁCIÓ

Gender és szexualitás a populáris kultúrában (Benczik Vera)

A holokauszt irodalmi visszhangjai genderszemponú megközelítésben (Kállay G. Katalin)

Gender a kora újkori Anglia irodalmában és kultúrájában (Pikli Natália)

6. KOMPARATÍV ÉS INTERMEDIÁLIS GENDERTUDOMÁNY, NŐTÖRTÉNELEM

Elemzések a kortárs önéletrajzi kultúra körében (Gát Anna)

A horror műfajának gender–aspektusai (Hegyi Pál)

Film és gender (Hegyi Pál)

Nők a nyilvánosságban a két világháború közötti Magyarországon (Sipos Balázs)
Gender és filmes reprezentáció: az angol uralkodók modern brit filmes ábrázolása (Velich Andrea)
A modern brit szocialista–realista filmek város-, gazdaság-, társadalom-, kultúra- és genderábrázolása (Velich Andrea)
Queer identitás és queer mint megközelítés (Zsadányi Edit)

A doktori program elsősorban az anglisztika és amerikanisztika MA szakokon végzett hallgatók számára kíván elméleti és fogalmi keretet, valamint módszertani eszköztárat nyújtani. A programban ugyanakkor helye van bármilyen más diszciplínából (többek között a modern filológia más diszciplínáiból, továbbá a médiatudomány, a történettudomány, a vizuális stúdiók és a művészettörténet felől) érkező hallgatóknak is, akik saját tudományos vagy szakmai területükön kívánják alkalmazni a genderszemléletet. Olyan hallgatók jelentkezésére számítunk, akik alap- és mesterképzésük során a társadalmi nemmel kapcsolatos témák felé fordultak, és most magasabb szintű tudományosságra és rendszeres ismeretekre kívánnak szert tenni. A képzés multi- és interdiszciplináris s egyúttal komparatív jellegű, amennyiben az irodalom- és kultúratudomány, a médiatudomány, a történettudomány és a vizuális stúdiók szűkebb diszciplínáit megtermékenyítve, egyúttal e vizsgálódásokra támaszkodva alakít ki egy genderszemléletű paradigmát. Ez a paradigma átszínezi az egyes területek kérdésföltevéseit, elméleti kereteit, elemzéseit, és egyúttal sajátos megközelítéseket biztosít.